

միջոցին նորա ընկերներին մէկը բը-
ռնվեցաւ և երկուսը սպանվեցան)
փախաւ ճաճ կաստան: Սրանից յետ
նորա հետքը կորաւ և մինչև ներ-
կայ տարուայ զարուհին ուր էր նա
գտանվում յայտնի չէր:

Ներկայ տարուայ ապրիլ ամսին
Քեարիմը փոքրածիւ խմբով կրկին
երևեցաւ և այս անգամ թիֆլիսի
նահանգի Բորջալուի գաւառում:
բայց երկար չը մնաց այնտեղ: Բայց
և այնպէս սպանեց մի զուգացու:
Ոստիկանական պահապաններից հա-
լածված նա անցաւ խաղախի գա-
ւառն ուր կրկին կորաւ նորա հետ-
քը: Միևնոյն ժամանակ թիֆլիսի և
խաղախի գաւառների սահմաննե-
րում երևեցան աւազակների այլ
երեք խմբեր էլ, երկուսը ձիաւոր
իւրաքանչիւրը բաղկացած ութը
հոգուց: Այս խմբերի կազմվելը տեղի
ունեցաւ այն ժամանակ երբ դաշ-
տալայերի բնակիչներն իրանց հո-
տերով քոչուսներն սարերն և երբ
սովորաբար երևում են կովկասում
աւազակային խմբեր:

Այս հանգամանքներն աչքի ա-
ռաջ ունենալով Վլադուր Կառապա-
րիչը կարգադրեց ձեռք առնուլ ար-
տաբոյ կարգի միջոցներ թէ՛ Քեա-
րիմին բռնելու և թէ՛ այլ խմբերը
ջնջելու համար: Այս նպատակի հա-
մար ապրիլի վերջերիս կազմվեցաւ
առանձին գունդ երկու հարիւր խո-
պէրի կողմների գնդից: Հարիւր
Ուսանի կողմների գնդից և մի հա-
րիւր Կարստանի ձիաւոր անկանոն
գնդից: Որոց հրամանատարութիւնը
յանձնվեցաւ Կարստանի անկանոն
ձիաւոր գնդի գլխաւոր իշխան իշխ
Չավչափաձէին, որին ենթարկվում
են բոլոր ոստիկանական իշխանու-
թիւնը այն գաւառներում ուր զո-
րախումբը պէտք է զործէ աւազակ-
ներին հալածելու համար:

Իշխան Չավչափաձէի վերայ գնե-
լով պարտականութիւն հալածելու
և ջնջելու աւազակաց խմբերը Բոր-
ջալուի և խաղախի գաւառներում
տալով նրան իրաւունք զործելու
կովկասի և՛ այլ գաւառներում ըստ
պահանջման հարկին: Վլադուր Կա-
ռապարիչը տունը իշխան Չավչափա-
ձէին առանձին հրահանգ և բաւա-
կան ընդարձակ լիազօրութիւնը:

Այս վերջինների մասին համա-
ձայն 27 յօդուածի կանոն. յաղա-
քըս Կառապ. կովկ. ի ձեռն Ներքին
Կործոց Նախարարի զեկուցած է՝ ի
գիտութիւն Նորին Մեծութեան:

Մայիսի 3-ին իշխան Չավչափա-
ձէին սկսաւ իւր զործողութիւնը
Քեարիմի և աւազակաց խմբերի
դէմ: Մինչև յունիսի 12-ը Քեարի-
մին իւր ընկեր Գուրգ Ասօի իսմայի-
լի և այլոց հետ թափախւեց և Բա-
բայանի կրճու (Բորջալուի և խա-
ղախի գաւառներում) Ասլան-Բէգլի,
Շիխիլի և Քոչ-Քոթանի գիւղերի մէջ:
Ամեն կողմից հալածող գնդի զոր-
ծողութիւններից ներքին ընկած 12-ին

յունիսի Քեարիմը Բաբայանի կրճի
Գեօր-Գաղի մօտ մորթիւով իւր ձի-
աներն հետնորդ գնաց Վիլնիւսի
անտառները: Իշխան Չավչափաձէին
այս տեղեկութիւնը ստանալով տե-
ղական բնակիչներով շրջապատեց
անտառն և զինուորներով բռնեց
Վիլնիւսի ձորի Աղդանի ու թալա-
քէտի անցքերը: Իսկ որոնելու հա-
մար ուղարկվեցան մի քանի հետե-
ակ խմբակներ: Սոցանից մէկն ու
բաղկացած էր Ուսանի հինգ կողակ-
ներից և մի տեղական պահապան
ձիաւորից: Արիւր անունով ուր ան-
ձամբ ձանաչում էր Քեարիմին հան-
դիպեցաւ նրան երեք ընկերների
հետ, անտառում: Աւազակները փա-
խան և թփերի շնորհիւ կարողացան
փախչել հալածողներից: Սրանից
հետ Քեարիմի երկու օր թափափ-
ցաւ Քրախքի սահմանների շրջերում
Աշրաֆ-Գաղի վերայ և 17-ի գիշե-
րը անցաւ Նոր-Բայազետի գաւառը
(Երևանի նահանգի) Ֆարուս գիւղի
շրջակայքը: Խաղախի պրիստաւ Մե-
լիք-Ասլանովը ստանալով Քեարիմի ուր
գնալու տեղեկութիւնը կողակնե-
րով տեղական պահապաններով և
բնակիչներով հետեց նրան և կանգ-
նեցաւ մօտիկ այն տեղից, ուր Քեա-
րիմը ժայռերի մէջ բռնել էր ամուր
և զիւրապաշտպան զէրք: Այսպէս
Քեարիմին և նորա խումբը գտնելով
պ: պրիստաւն առանձին մարդ ու-
ղարկեց այս մասին իշխան Չավչափ-
աձէին զեկուցանելու համար:

Այս միջոցին Քեարիմը ժայռի
միւս կողմից կարողացաւ իջնել դաշ-
տը և փախաւ: Այս զեկուցման
վերայ իշխան Չավչափաձէին խաղախի
գաւառապետի օգնական Շիխիլի-նա-
կու հետ գալով նոյն տեղը զինու-
որներ ուղարկեց Ֆարուսի ձորն:
Քեարիմին որոնելու համար, որովհե-
տե ստացած տեղեկութեանց նայե-
լով պէտք է այստեղ թափափւած լի-
նէին փախստականները: Այստեղ ե-
կաւ և Նոր-Բայազետի գաւառապե-
տի օգնական Միլիք-Քալիւսովին, իւր
կողակներով և տեղական պահապան-
ներով: Իսկ Քեարիմի և իւր խումբ-
ը փախչելով հալածողներից ինչպէս
յետոյ երևեցաւ ոչ մի բոպէ մնա-
ցած չէին Ֆարուսի շրջակայքում
այլ ոտքով գնացել էին թուշաշէն-
ցիների քոչը (ուրիշ վերստ հեռու
Ֆարուսից), ուր ջուրով բռնելով
երկու ձի շարունակել էին իրանց
փախուստը դէպի զբացի Մարդիւնը
քոչը: Այստեղ թողնելով իւր եր-
կու ձիաներն ու Մարդիւնը քոչից
խլեց չորս ձի և սոցա վերայ հե-
ծած իւր ընկերների հետ սրբնթաց
գնաց դէպի փոստայի ճանապարհը
(10 վերստ հեռու Մարդիւնը քոչից): Օ-

գուտ քաղելով ուր կողակներն ու
պահապանները սկսաւ տեղեկու-
թեանց շնորհիւ զբաղված էին Ֆա-
րուսի շրջակայքում: Գուրս եկաւ
Քեարիմը փոստայի ճանապարհի վե-
րայ Ստորին Ախտա և Երևանի ի-
ջևաններին մէջ և այստեղ արաւ
յանդուգն յարձակումն ճանապար-

հորդների վերայ մի ժամանակ ըն-
թացքում (6-7 ժամը երեկոյան)
կանգնեցնելով նրանց և խլելով նո-
ցանից դրամ և թանկագին իրեր:
Յափշտակութիւնը կատարվում էր
շապով. աւազակները երկիւղ կը-
րելով որ իրանց չը հասնեն, ոչ ո-
քին չէին տեսնում այլ պահան-
ջում էին դրամ և թանկագին իր-
տեսնելիս գնում էին և խլում:
Այս միջոցին երկու ճանապարհորդ-
ներ՝ Աղեքսանդրօպօլի գաւառի բը-
նակիչ Կարապետ Թումայանցն և
Նոր-Բայազետի գաւառի բնակիչ Խա-
չօ Գրիգորեանը սպանվեցան նորա
համար, որ յապաղում էին տալու
նոցա պահանջածը: Քեարիմի յա-
վըտակած դրամի և իրերի գումար-
ը հասնում է մօտ 1000 ռուբլու:
Քեարիմի դէպի փոստայի ճանապար-
հը գնալիս Մարդիւնը տանուէրը
բնակիչների հետ միասին հալածում
էր նրան և հրացանաձուլութիւնը
զործում բայց երկիւղ կրելով և
ապա փափուշտների պակասու-
թեան պատճառով շատ չը մօտեցաւ
աւազակներին:

Այս եղևադրածութիւնից յետ
Քեարիմի և նորա ընկերները գնա-
ցին Աղմաստի քոչն և այստեղից
Քարաբուրան (Նշմիածնի գաւառ-
ում): Այստեղ Քեարիմը Քարա-
բուրանի պահապաններից խլեց չորս
ձի, իւրեանց յոգնած ձիերը սպա-
նելով և բացի սրանից ստիպեց մի
քուրդ ձիաւորին իրան ուղեցոյց լի-
նել: Սրանից յետ Քեարիմի անցաւ
Կաղզուանի գաւառն (Կարսի նա-
հանգի) պտուց այս նահանգի սահ-
մանը Սուրմալուի կողմից, մօտեցաւ
ճաճ կաստանի սահմանին Քրդերի
Քաղբաշ քոչի մօտ և վերջապէս
անցաւ սահմանը անցեալ յունիսի
21-ին:

Սահման անցնելիս Քեարիմի հը-
րացանաձուլութիւնը ունեցաւ եղե-
ղին պահապանների հետ և սոցա
նից մէկին վերաւորեց:

Քեարիմի չորրորդ ընկերը քուրդ
Ասուրը (նոյն և Ասօ), որ մնացել էր
մեր սահմաններում, ինչպէս հաղոր-
դած է, կալանաւորվեցաւ և բան-
տարկվեցաւ:

Նահանգապետներն իշխան Չավ-
չափաձէի հետ միասին կարևոր կար-
պաղութիւնքն արեւելեան ճանապարհ-
ների ապահովութեան և Քեարիմին
բռնելու համար, եթէ սա փորձելու
լինի կրկին մեր սահմաններն անց-
նելու:

ՈՒՂԵՂՆԱՅԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ.

Կեռ անցեալ տարի ևս դրած էին
որ մեր ինչպէս միւս զործերը նոյն-
պէս և մեր թերթերի թղթակցաց
ճանապարհորդներն մեծաւ մասով
կախուած է բազմից կամ դէպ-
քից: Այսպէս՝ բազմը ինձ յաջո-
ղեց անցեալ տարի մի ընդարձակ
պտոյտ անել Արցախում և Քոքը-

Սիւնիքում: Այս տարի մայիսի
վերջերին՝ Շուշի գալով՝ ես ու-
զում էի Վիլնուսը աչքից անցկաց-
նել: Եւ դրա համար անհրէտ սպա-
սում էի չէ՞ ձարուիլ արդեօք մի
մարդ որ դէպի Վիլնուս գնայ և
ինձ էլ վարձքի կամ խաթեր
համար իրան հետ և իրան հաշուով
հետը վերցնի: Մուրացկանութիւնս
անյաջող անցաւ: Բազմը այս ան-
գամ ինձ ժողովի իսկ պ. Բաքիյի
ժողովից: Ուրեմն՝ ձառնալով Միլիք-
թիւնիւնը ես այս տարի էլ չը
պիտի կարողանամ քննել, ասացի
ինքս ինձ և չուլ ու փախստ հա-
ւաքելով ուղուս էի յունիսի վեր-
ջին թողնել Վարադաղը: Բայց ա-
հա յանկարծ թեմիս Առաջնորդ Սրբ-
Սաղիսեանցը՝ հրաւիրելով ինձ իրան
մօտ՝ առաջարկում է թէ ես չէ՞ի
կամենալ արդեօք իրան հետ և ի-
րան հաշուով գնալ Տաթև, ուր Նո-
րին Սրբազնութիւնը պէտք է գնայ
Բաքիադոյն չորեք իշխանութեան
պաշտօնական յանձնարարութեամբ:

— Ո՞նց թէ չեմ կամենալ. ձա-
նապարհորդելը իմ պտուած՝ բայց
չը գտած բան է: Թող չը լինի
Վիլնուսը: Թող լինի Մեծ-Սիւնի-
քը. աւելի լաւ: Բազմը ուրեմն ինձ
ժողովից դարձեալ: Եւ ահա ես ձա-
նապարհ եմ ընկնում: Յունիսի 5-ն
է՝ մի ամենագնդիցի օր: Գնում
ենք տառնաւտաւով մի բաղդ, որից
կարծեմ զուրկ են նոյն իսկ Եւրօ-
պայի նշանաւոր թերթերի թղթա-
կիցներն:

Շուշուայ արեւմտեան դռնից սկս-
եալ՝ մեր ճանապարհը շարունակ և
ստիճանաբար ցածրանում է: Ու-
ղին ի հարկէ, լեռանց կոյտերի մի-
ջով է և պտուտակաւոր: Սալած
չէ՛ բայց աւազուտ է: Ուրեմն ցե-
սից բնաւ երկիւղ չ'ունենք մենք:
Լեռները՝ հրաբխային են և տիլրը:
Զործութեմ միմայն եղած բուսակա-
նութիւնն էլ թփեր ու մացառներ
են: Լեռներից ամենաբարձր՝ Քիսն
է, օրօրօցի է նման: Այդ լեռան
երկծուտ գագաթը, իւր վրայ հա-
ւաքվող թուղթով, ամենալաւ օդա-
չափն է այս կողմերի համար: Նա
մօտ 10,000 ոտնաչափ բարձր է ծո-
վե մակերեսով: Թէ՛ Քիսնի և
թէ՛ մանաւանդ միւս լեռների կող-
քերը ծածկուած են թափառաշը-
ջիկ թիւրքերի աւաճող զօր-
ով (վրաններով) և՛ չորքոտանիե-
րով: Ինչ որ վերաբերում է ցանք-
օրին՝ նրանք գեռ նոր նոր սկսում
են հասունանալ: Մի մասը գեռ բո-
լորովն կանաչ է և ազաղուն:

Մեղ պատահող Հայ գիւղերից ա-
ռաջնը՝ Քարին տա կ է կոչվում:
Եւ գտնվում է Շուշուայ հարաւա-
լին քարաժայռի հինց տակին: Եօ-
թանասուն տուն բնակիչ ունի: Կը-
րանց գլխաւոր պարագմունքն է՝
հինգ գիւղի կողքերին գտնված կը-
րաքարերը այրել և ողջ Շուշին
կիր մատակարարել: Սաղապանի
(լեռ է) հեռաւոր անտառից՝ Շուշ-

ցիներին վառելափայտ մատակարա-
րողը՝ նոյնպէս Քարինտակի բնակիչ-
ներն են իրանց էջերով: Մի իշխան
փայտը Շուշիում վաճառվում է 25
— 40 կոպ:

Հասանք առաջին իջևանը՝ ընդ
ամենը 17 վերստ: Իջևանի անունը
Лысагорская է. բայց այս կողմերում
նրան անուանում են թ թ ու ջ ու ր:
Եւ ողջ Շուշին, կարելի է ասել,
գտնւած է այդ տեղով: Յունիսի 15-
ից մինչև օգոստոսի 15-ը բաղաբից
մեծ բաղնաթիւն է գալիս թ թ ու
ջ ու ր: Երկուսը վրանների տակ են
բնակվում որովհետեւ բնակարան չը
կայ: Տներ, այն ևս փայտաշէն, ու-
նին միմայն երեք անձինքն — Շահ-
զադա-Վիդա-Կուրի-Միրզան, Ամբու-
մեանց և խանկարանց: Քարաշէն է
միմայն է տ ա փ ի տունը, որ, միւ-
նոյն ժամանակ, իջևանատան տեղ էլ
է ծառայում թէ և ոչ մի խելքը
զլին ճանապարհորդ այգտեղ չի վեր
գալ լուրի բաղնաթիւնից:

Թ թ ու ջ ու ր իջևանը չորս հան-
դիպակաց լեռների զոգուսն է զե-
տեղուած: Մի քանի տասնեակ կաղ-
նիներ, մի քանի թղիկներ, զբաղա-
ր թ թ ի կներ, — ահա թ թ ու ջ ու ր
բոլոր բուսականութիւնը: Լեռների
կողքերը զարդարող ծառերն է՛ բա-
ւակներն ցանցաւ են: Լեռներից ա-
րեւելեանը՝ կոչվում է Բ ու ղ ա դ ա շ ի
որովհետեւ, մի ժամանակ, այգտեղ
ցուկերը շատ արածելիս են եղել:
Հայերէն այդ լեռան ուրեմն պէտք է
անուանել Յ լ ա ջ ա ր: Նա Քիսն լե-
ռան բաղնաթիւն է:

Արեւմտեան լեռը կոչվում է Ս ա-
ր ի ւ ա ղ ա յ օ ռ յ օ ւ ե լ ի ջ յ օ ւ կ ա ջ ծ
մի այլ գագաթը — Կ ր ա ղ ա ղ հ ա-
յաջի անունն է կրում: Հիւսիսային
լեռան անունն է Զ ա ր ու ս լ ու ռ յ
իսկ հարաւայինը՝ Վ ա ղ ս ա ղ ա ն
եռեղջիւրանի և տիլր գագաթով:
Սաղապան նշանակում է կաշաղակ:
Այդ հիման վրայ՝ Թ թ ու ջ ու ր Ս ա ղ-
սաղան լեռն եւ միտնեցի՝ Վ ա ղ ա-
ղ ա կ ա ս ա ր անունով: Յայտնի է,
որ Սաղապան անունով մի այլ լեռ
էլ խաչնուրը կայ, որ կոչվում է
Վ ա ղ ա ղ ա կ ա ղ Բ Ե Ր Կ ա մ չ ա լ
ք ա լ ա ղ ա յ օ — Զալալեան մեկը-
ների գոռ մարդը, որոյ մասին ես
խօսած եմ անցեալ տարուայ Վե-
րջիցեանի անունով մի այլ լեռ
էլ խաչնուրը կայ, որ կոչվում է
Վ ա ղ ա ղ ա կ ա ղ Բ Ե Ր Կ ա մ չ ա լ
ք ա լ ա ղ ա յ օ — Զալալեան մեկը-
ների գոռ մարդը, որոյ մասին ես
խօսած եմ անցեալ տարուայ Վե-
րջիցեանի անունով մի այլ լեռ
էլ խաչնուրը կայ, որ կոչվում է

— Բայց ի՞նչ բան է Շուշուայ
զոգուսնող թ թ ու ջ ու րը: Մի քանի
թ թ ու ջ ու ր հանքային աղբիւրներ, ո-
րոց մինը բացի երկաթից պարուս-
կում է նաեւ զնցեան աղ, իսկ ե-
րեքը կարծեմ սոսկ երկաթ: Աղ-
բիւրները բոլորովն նոյն զրուլեա-
նքն են, ինչպէս որ Աստուած նրանց
ստեղծել է: Ջրերը շատ սաւաւ. լո-
ղարան — ամենալին: Մարդիկ իրանց
հետ քաղաքից լողարաններ են տա-
նում թ թ ու ջ ու ր լուսավելու հա-
մար: Խմելու համար էլ (եթէ մի-
այն չէք ուզում որ գաղը ցնդի)
պէտք է Գեղեհնի զօրաց նման վա-

ՀԱՐՍՏ ԱՊՐԱՊՅԱՆԻ ԱՆՆԵԼ ՀՐԱՅԻՆ ԼՈՒՐ

հեռագիրներ, որոնք նոր լոյս են ղը

Խմբագրութիւնս չնորհակալութեամբ

Այժմ երբից հեռագրում են, «Տա-
նիկ պաշտօնական թերթերը շա-
բաթիս են Անդրկայի նախարարու-
թեան փոփոխման համար: Ինչպե-
սեպ, մեզ չի կրնա հասնել:

յունիսի 21-ին, բազմութիւնը առաջնորդութեամբ Բուշեր արքեպիսկոպոսի, մեծ հանդիսով, թափօրոգութեամբ գալով Ս. Ստեփանի եկեղեցի:

1866 պ տ ե ր ա ղ մ ի մ պ ~

յունիսի 21-ին, բազմութիւնը առաջնորդութեամբ Բուշեր արքեպիսկոպոսի, մեծ հանդիսով, թափօրով զարս գալով Ս. Ստեփանի եկեղեցի:

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն Լ ՈՒՐ ԵՐՔ

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն Լ ՈՒՐ ԵՐՔ

Աթէնքից հեռագրում են. ի՞նչ

իկ պաշտօնական թերթերը չա-
րախ են Անըլիայի նախարարո-
ւեան փոփոխման համար: Ինչպե-
սեւում է ճաճ՝ իրենք ոչինչ մոռ-
ած չեն և ոչինչէլ ուսած չեն:

կոչուր յաղթութիւն պարգևէ աւստ-
րիական զէնքին: Ամբողջ հասարա-
կութիւնը անհամբեր սրտով սպա-
սուէր լուրերի՝ պատերազմի դաշ-
տից: Ժամի երեքին հեռագիր ստա-
ցուեցաւ: Թէ Կենդանի մօտ պա-
տերազմը սարսափելի կերպով շա-
րունակվում է: Քիչ ժամանակից յետ-
ոք մի այլ հեռագիր աւետեց թէ
աւստրիացիները յաղթում են: Թէ
գործարարը յառաջ է խաղում թէ
Բենդերի բոլորովին պաշարել է պը-
րուսիացիներին և թէ վերջիններս
նահանջում են: Երեւակայեցէ՛ք: Թէ
ինչ ուրախութիւն պատճառեց այս
լուրը վեննայի հասարակութեան
վերայ: Բօրսայի հարուստներից՝ ո-
րոնք բռնած ունեւէին ձեռքերում ատ-
լասի տպած հեռագիրները, ժողո-
վուրը խնդրում էր կարգաւ նրանց:
Ընդհանուր ուրախութեան ազդե-
ցութեան ներքոյ՝ քաղաքային վար-
չութիւնը վերաւորեալներին օգնե-
լու համար 20,000 Ֆրանկ փոխա-
ռութիւն արեց: Քաղաքում հա-
ւատացեալներին միմեանց, թէ երկու
շաբաթից յետոյ աւստրիացիները
անշուշտ կը մտնեն Բերլին: Ժամի
8-ին քաղաքում լուր տարածուե-
ցաւ թէ աւստրիացիները նահան-
ջում են:

Տիրեց խորին լուռութիւն: Ամբողջ
գիշեր ոչ մի տեղեկութիւն չ'ստա-
ցուեցաւ: Միայն հետեւեալ առա-
ւօտեանը մի տխուր հեռագիր ստա-
ցուեցաւ, որի մէջ գրուած էր թէ
աւստրիացիները բոլորովին ջարդու-
եցան ու յաղթուեցան: Զօրախմբի
գլխավոր բանակից ստացուեցան հե-
տեւեալ լուրերը: «Աւստրիացիները
նահանջեցին դէպի Ելբա, որ փա-
խուստի էր նմանում: 18,000 հոգի
գերի ընկան և թշնամին խից բազ-
մաթիւ զէնքեր, թնդանօթներ և
դրօշակներ: Աւստրիացիներին կողմից
սպանուեցան և վերաւորուեցան
20,000 հոգի: Շատ զինուորներ
խնդրուեցան Ելբա գետում: Վեն-
նայի փողոցները լցուեցան յուսա-
հատ աղաղակներով և արտուներե-
րով և բոլոր ժողովուրդը յուսահա-
տեցաւ: Ամբողջ երկու օր և երկու
գիշեր քաղաքում թագաւորում էր
անխնայութիւնը:

(«Նոր-Դար»):

Կամբոջայի գերմանացիները: — Դու-
սոր Շվարցը մօտերում Բէրլինում
կարգաց դատախօսութիւն իւր ճա-
նապարհորդութեան մասին կամե-
րուեում և հաղորդեց իւր երկու
ուղեկիցներին՝ Միւնխենցի Անգերի
և սպայ Պրիտվից-Հաֆրոնի մահը:
Միւս Միւնխենցիին նոյնպէս Անգե-
րէր մահանումով զոհաբանութեամբ
չէ խօսում գերմանական զաղթա-
կանութեան վերայ Աֆրիկայում:
«Այստեղ կամերունում» գրում է
նա, շատ ձանձրալի է և անկարելի
է ընկերութիւն կազմել: Սեւմարթ-
ներին մէջ անընդհատ են թշնամու-
թիւնն և պատերազմները: Եւրօպա-

ցիք կարծես միշտ նստած են վառ-
դի տակաւի վերայ: Այստեղի նե-
ղըներին հետ ոչինչ չէ կարելի ա-
նել: Նոքա այնքան ծոյլ են, որ ի-
րանց համար էլ չեն կամենում աշ-
խատել և սովից կը մեռնէին: Եթէ
Եւրօպացիք նոյա համար ուսելու
պաշար չը բերէին: ձանապարհոր-
դութիւնը շատ թանգ է նստում:
որովհետեւ Եւրօպացիք գրեթէ յա-
փըշտակում են: Երբ նոքա քաղաքը
գնում են: Մօտերում Միւնխենցում
ստացվեցաւ նամակ այդ ֆրից Ան-
գերիցի: որով սա յայտնում է, որ
վերադառնում է Եւրօպա: Նա շուտով
չամբողջում կը լինի և բերում է
իւր հետ Կամերունից ութը հոգի՝
մի ցեղական, հոյակապ հասակով,
7 ոտնաչափ բարձրութեամբ, նորա
երկու կանանց, մի երեխայ և չորս
հասակաւոր անձանց: Բնիկները նը-
րանց համարում էին, որ չը գնան
Անգերիցի հետ, հաւատացնելով, որ
կ'սպանէ նրանց: Պանդէնիտի որ-
պանման վրէժի համար: Անգերիցը
բերում է երկու տեղական նաւակ-
ներ, կենդանապաշտ կախարչների
զգեստներ, որ չու-չու է կոչվում, ո-
րոց մէջ նոքա կատարում են իրանց
կրօնական պարերը: Բացի սրանցից
մի քանի տեղագրական իրեր և լու-
սանկար պատկերներ: Այժմ չամ-
բողջը հաղորդում են, որ Կերմա-
նիայի այս նոր հպատակներն արդէն
հասել են Համբուրգ և ընդունվել
են Վիրմանի առևտրական տան ան-
դամներից: որ մեծ վաճառականու-
թիւն է անում Կամերունում: Եւ-
րօպացիներն այնպէս բարձրահասակ են,
որ հսկաներ են թվում: նոքա հա-
զած ունին արիւծի շոր և յարգեայ
զլխարի լայն ծոպերով: Նոքա յոյժ
բարեկամաբար հանդիպեցան պ. Վիր-
մանին և ամուր սեղմեցին նորա
ձեռքերը: Նաւահանգստում խորն-
վեցաւ մեծ բազմութիւն, որ կա-
մենում էր տեսնել Կերմանիայի սե-
ւմարթ հպատակներին:

Կանանց աշխատանքի նոր գործադրու-
թիւն: — Վարչապետ լրագրիները
հաղորդում են, որ մօտերում այն-
տեղ բազմվել են վարսավիրայի չորս
նոր խանութներ, ուր մազեր խու-
զում են և ածխում են բացառա-
պէս մատաղահաս օրիորդներ, որոնք
առանձնապէս սյր պարսպմունքի
համար եկել են Վիրմանից և ֆա-
րիլից: Յայտնի է, որ Շվեդիայում
և Նորվեգիայում վարսավիրայի
խանութներում բազմապէս աշ-
խատում են միայն կանայք:

Նիւ-Եօրպում մօտերում տիկին
Մերի Կունը ստացաւ Ելիզաբէթ
նաւի նաւագետի պաշտօնը, յաջո-
ղութեամբ քննութիւն տալից յետ
ծովային վարչութիւնում: Սա երկ-
րորդ կին նաւագետն է Ամերիկա-
յում: Երկու տարի առաջ առևտը-
րական «Saline» շոքերում նաւագե-
տի պաշտօնը ստացաւ մի այլ Ամե-
րիկացուհի Միսս Միլլէր մահանու-

նով, որ մինչև ցայժմ յաջողու-
թեամբ վարում է իւր պաշտօնը:

Կարեւոր գործադրութիւն Բէրլինում:
— Անցեալ տարի Բէրլինում ընդ-
ամենը պատրաստվել էր 2,212,000
լիտր դարձուր, այնպէս որ մայրա-
քաղաքի իւրաքանչիւր բնակչի մի-
ջին թուով, հասնում էր 167 լի-
տր դարձուր: Միւնխենցում իւրա-
քանչիւր անձին դորձ դրած դարձ-
րի քանակութիւնը քառապատիկն է,
այն է 756 լիտր: Տարից տարի
Բէրլինում դարձուր գործածութիւ-
նը աւելանում է և դարձելի գոր-
ծարանների թիւն անցեալ տարի
55-ից բարձրացաւ 59-ի: Բայց և
այնպէս դարձուրը բաւական չէ,
այնպէս որ Բաւարիան իւրաքան-
չիւր տարի մօտ 200,000 լիտր դա-
րձուր ուղարկում է Բերլին: Անց-
եալ տարի Բերլինում շինած դա-
րձուր ընդհանուր արժողութիւնը
հասաւ 34,769,020 մարկի և վեր-
ջին վեց տարուան ընթացքում իւ-
րաքանչիւր Բերլինցու գործադրած
տարեկան դարձուր քանակութիւնը
153 լիտրից հասաւ 169 լիտրի:

Դէպի Երթուղի-Պոլսոյ հասնում: — Մօ-
տերում Պետերբուրգի մօտ երկա-
թուղու ննջելու կառքերից լսվում
է աղաղակ և մի կին զարհուրած,
և օգնութիւն կանչելով երևում է
կառքի դրանը: Յայտնի բան է, ճա-
նապարհորդները վերջինցան և կա-
մենում էին արդէն ընթացք կանգ-
նեցնել տալ: Վախեցած կնոջ խօս-
քերից վերջապէս երևեցաւ, որ նո-
րա կառքում կայ ոմն զոդ, թէ ա-
ւաղակ չը գիտէ: Վկաներ և կոն-
դուկտորն վազեցին առաջին դասի
կիսը և յիշաւ երևեցաւ, որ մի
մարդ թաղնված է նստարանի տա-
կը: Բազմոցի տակից երևում էին
ձեռքի մատերը: Դիակ է արդեօք
թէ կենդանի մարդ: հարցնում էին
վկաներ իրանց: Աւելի հաւանաբա-
նութիւն կար դիակ կարծելու, ո-
րովհետեւ դժուար էր երևալայել
որ կենդանի մարդն համաձայնէր
մանկու աղաղակի սնայարմար տեղ:
Բայց թաղնվողը կենդանութեան
նշաններ չուց տուեց և ինքը դուրս
եկաւ իւր ապաստանարանից: Նորա
վերայ յարձակվեցան արդէն իրեւ
աւազակի վերայ բայց անձնօթի
ամօթխած կերպարանքը ջրեց ամեն
երկիւղ: Դժգոհութիւնն և երկիւ-
ղը փոխանակվեցան զարմանքի: Ե-
րևեցաւ, որ սա Ս. Պետերբուրգի
ուսանողներից մէկն է, որ սիրում է
ձանապարհորդել քաղաքից դուրս
բայց չ'ունի դրա համար միջոց:
Նա պատմեց, որ դառն կարիքը սը-
տիկեց նրան քաղաքից դուրս դալ
և որ դրամ չ'ունենալով նա յա-
ձախ վայելել է ձանապարհորդու-
թեան այն միջոցը, որոյ գործադ-
րութեան ժամանակ այժմ նրան
բռնել են: Նա ընթացքի ձանապարհ
ընկնելից առաջ թաղնվելիս է եղել

կառքում: Այս անսովոր դէպքը
մասին առաջինից իջեանում կազմ-
վեցաւ արձանագրութիւն:

Որքան էլ կատակերգական է այս
դէպքը, բայց և այնպէս չէ կարելի
չը խօստովանել, որ նա ուսանող
դասի բարոյական անկման ապացոյց
է, որ այդպիսի միջոցներից օգուտ
բարի է ձգտում: Անհնարին է նե-
րողամիտ գտնվել մի ուսանողի
դէպի այդպիսի վարմունքը: Հաճե-
լի էր աւելի կարծել, որ այստեղ
մի տարակուսանք կայ և որ երի-
տասարդը ինքնակուլ է և ոչ ուսա-
նող:

Պոստայի հարկանքի հասարակութեան յօդու-
թիւն: — Հիմա լրացաւ քսան հինգ
տարի այն ժամանակից, երբ շատե-
մէջ զարթեցաւ ցանկութիւն կամ
գրեթէ կիրք պոստայի հին մարկա-
նիւր հաւաքելու համար:

Յայտնի է, որ այս մարկաների
հաւաքողները կազմել են իրանց մէջ
մէկ քանի ընկերութիւններ և կան
խանութներ, որ ծախում են հին
գործածած մարկաներ: Այսպէս
Նիւրնբերգի մի խանութ վաճառեց
անցեալ տարի քսան երեք միլիոն
պոստայի հին մարկաներ:

ԽՄԲԱԳԻՐ ՊԵՏՐՈՍ ՍԻՄԵՆՆԱՆՑ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ Հ. ԷՆՖԻԱՃԱՆՑ
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԲԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄ-
ԲԻ ԿԱՆԱԿԱՆ Վ. ՆԱՍԻՖԻԹԻՐ

ԼՈՍՏ ՏԵՍԱԻ
„ԿՈՂՈՊՈՒՄ ԵԿԵՂԵՑԻ“
ԵՂԵՂԱԿԱՆ ՎԵՊ
ՀԵՂԵՂԱԿՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՄԱՅԻ Ս. Ս. ՆԱՅԱՐԵԱՆՑԻ)
ԳԻՆՆ Ե ՄԵԿ ՐՈՒՐԼԻ
Թիֆլիսում վաճառվում է միայն Կենտրոնական գրավաճա-
ռանոցում: Օտարաքաղաքացիք պէտք է գիտեն ուղղակի այս
հասցեով՝ Въ г. Тифлисе, въ Типографію Канцеляріи Главноначаль-
ствующаго, Серію Симонову Назарову.
3—2

ՄԱՄԱՐԻԻ ՏԱԿ Ե ԵՒ ԴՈՒՍՈՎ ԼՈՍՏ ԿԸ ՏԵՍՆԵ
ԲԱՐԵԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՅՄՊԵՍ ՊԵՏԲԵ
ԵՒ
Ձ Ո Ն Տ Ե Ն Ն Ե Ր
Վերագրով գրքովը յօդուտ մի ԶԲԱՌՈՐ ՈՒՍԱՆՈՂԻ
ԳԻՆՆ Ե 15 ԿՈՊԷԿ
Գիմել Шуша. Петросу Терз-Оганесянц или Авету Панянц
2—1